

O‘ZBEKISTONDA AYOLLAR FUTBOLI TARIXI VA ISTIQBOLLARI

Gulchexra Esanova Boybo‘riyevna

Termiz davlat pedagogika instituti 2-kurs magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada O‘zbekistonda ayollar futboli tarixi, ayollar futboli mashg‘ulotlarini takomillashtirish va uning samaradorlik natijalarini aniqlash usullari bayon etilgan

Kalit so‘zlar: barkamol avlod, jismoniy tarbiya, ayollar futbolini rivojlantirish, futbol jamosi, futbol sport maktablari

Annotation: This article describes the history of women’s football in Uzbekistan, methods of improving women’s football training and determining its effectiveness.

Keywords: mature generation, physical education, development of women’s football, football team, football sports schools.

Mamlakatimizda barkamol avlodni tarbiyalash, qobliyatli yoshlarni sportga jalb etish, milliy futbolimizni yanada qo‘llab quvvatlash va rivojlantirish uchun shart sharoitlar yaratish, yosh futbolchilarni tanlab olish va ularda profissonal maxorat hamda ko‘nikmalarni chuqur rivojlantirishni ta‘minlash, shuningdek, ulardan futbol bo‘yicha mamlakat klublari va terma jamoalariga ishonchli zahirani shakllantirish maqsadida O‘zbekiston Respublikasi Prezidneti va Vazirlar Mahkamasining bir qator farmon va qarorlari qabul qilindi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 5-martdagi “Jismoniy tarbiya va sport sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-5368 sonli farmoni va O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 16-martdagi “Futbolni yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-3610 qarori mamlakatimiz jismoniy tarbiya va sport sohasi, jumladan yurtimiz futbol mutasaddilari uchun ulkan imkoniyatlarni yaratib berdi.

Ayollar futboli ham mamlakatimizda keng doirada rivojlanayotganini, barcha viloyat va tumanlarda ayollar futboli bo‘yicha musobaqalar o‘tkazilayotganligi, qizlar futbolning darajasini ko‘rsatmoqda. O‘zbekistonda 1980-1990-yillarda futbol sporti bo‘yicha ilk musobaqalar o‘tkazilganligini mutaxassislar ta‘kidlashadi.

1997-yildan ayollar o‘rtasida milliy chempionat o‘yinlari o‘tkazilib kelinadi. Milliy chempionat o‘yinlarida respublikamizning Toshkent, Samarqand, Namangan, Jizzax, Nukus, Navoiy, Qarshi, Andijon, Buxoro shaxarlari jamoalari munosib

qatnashib kelmoqda. O‘zbekiston futbol federatsiya qoshidagi Ommaviy futbol bo‘limi mutaxassislarining hisob kitoblariga ko‘ra, 2012-yil 500 ming nafarga yaqin ayol-qiz futbol bilan mashg‘ul bo‘lgan. Qarshi shahrida ilk bor Sevinch ayollar jamoasi tashkil topgan paytda 10 dan ortiq qizni to‘plashga erishildi. Hozirgi kunda Qarshi shaxri mamlakatimizning ayollar futbol markaziga, Sevinch jamoasi tengsiz futbol jamoasiga aylangan. Sevinch jamoasi bir necha bor xalqaro turnirlarda g‘olib chiqdi, sovrindorlar safidan joy oldi. Bugungi kunda professional klublar qoshida qizlar futbol to‘garaklari tashkil etilmoqda. Futbol bilan jiddiy tarzda shug‘ullanayotgan yosh qizlarni ko‘pligi ayollar futbolning yanada ommaviylashishiga olib kelmoqda. Ayol-qizlar futbolni ommaviylashtirish va musobaqalar o‘tkazish, tashkil etishda ayollar futboli, mini-futbol plyaj futboli assotsiatsiyasi tuzilgan bo‘lib, futbol sohasidagi ishlarni rivojlantirishda katta turtki bo‘lmoqda. Keyingi yillarda futbolchi qizlarimiz xalqaro musobaqalarda, Osiyo chempionati saralash uchrashuvlarda, olimpiyada saralash o‘yinlarida raqib jamoalariga munosib qarshilik ko‘rsatishmoqda. Lekin terma jamoalarimiz chempionatlarga o‘tish turnirlarida Osiyoning Xitoy, Janubiy Koreya, Avstraliya, Yaponiya jamoalariga mag‘lubiyatga uchrashmoqda. Ushbu yurt jamoalari qizlari Osiyoning va Jaxonning kuchli jamoalari deb ta‘kidlanmoqda. Mamlakatimizda qizlar futbolning ommaviylashishi va rivojlanishi klublarda, terma jamoalarda kuchli iqtidorli futbolchi qizlarning etishib chiqishiga olib keladi va bu xalqaro o‘yinlar, olimpiyada musobaqalarida mamlakatimiz sharafini munosib ximoya qilishlariga zamin yaratadi. Mamlakatimiz o‘z mustaqilligini qo‘lga kiritganidan so‘ng, ayniqsa, o‘zbek xotin - qizlarini sportning turli ko‘rinishlariga jalb etish bora-sida hukumatimiz tomonidan qator chora - tadbirlar belgilandi.

Xotin - qizlar futboli birinchi bo‘lib, XX asr boshlarida Yevropada vujudga kelgan. Shuningdek, bu sport turi Skandinaviya xotin - qizlar orasida keng tarqalib, ancha rivojlangan. O‘zbekistonda esa xotin - qizlar futboli mustaqillikka erishganimizdan so‘ng tashkil etildi.

Natijada, ko‘p o‘tmay, ya‘ni 1997-yil xotin - qizlar orasida birinchi bo‘lib futbol bo‘yicha Respublika birinchiligi musobaqalari o‘tkazilib kelinmoqda. Bu musobaqalarda asosan Andijonning “Andijanka” jamoasi bir necha yil peshqadamlik qilib keldi. Lekin keyingi yillarda Qarshining “Sevinch” jamoasi gegemonlik qilmoqda. Buxoro xotin - qizlar futbol jamoasi 1996-yilda tashkil etildi. Bu jamoaga Raxmatov Sulaymon bosh murabbiylik vazifasiga tayinlandi. Jamoa yosh hali xotin - qizlar futboliga unchalik e‘tibor berilmaganligi sababli va tarkibning to‘liq bo‘lmaganligi jamoani shakllantirishda va uning asosini tashkil etishda qiyinchiliklar

tug'dirdi. Jamoa tarkibida iqtidorli futbolchilardan faqat Xasanova Ilmira, Nurimanova Dilshoda, Asadova Irinalarni tilga olish mumkin.

O'zbekiston terma jamoasi Hindistonning Goya shahrida o'tkazilgan Osiyo chempionatida qatnashib 5-o'rinni egalladilar, Osiyoda etakchilik qilib kelayotgan jamoalar bilan teng kurashib futbolchi qizlarimiz O'zbekistonda xotin - qizlar futbol rivojlanayotganini yana bir karra isbotlab berdilar. Shu yili Janubiy Koreya va O'zbekiston futbolchi xotin - qizlari bilan ikki marta o'rtoqlik uchrashuvi o'tkazildi. Uchrashuvlardan birtasi bizning qo'hna va hamisha navqiron Buxoro shahrida o'tkazildi. O'yin O'zbekistonlik sportchi qizlarimizning g'alabasi bilan yakunlandi. Fedorova Tatyana o'z mahoratlarni yaksak darajada namoyon etdilar.

Xotin - qizlar futbolining rivojlanishida talaba qizlarni sport to'garaklariga jalb qilishda oliy ta'lim muassasalarida faoliyat yuritayotgan talaba sport klublari mas'ullari ham jismoniy tayyorgarlik, jismoniy tarbiya, sport kabi tushunchalarni va ularning jamiyatdagi mohiyati, xalqimizni sog'lomlashtirishdagi ahamiyatini, sog'lom avlodni tarbiyalashdagi rolini yaxshi anglab etmog'i zarur. Qolaversa oila, mahalla, maktab, kasb-hunar kollejlari bunga jiddiy yondoshishlari zarur. Bolalikda jismoniy tarbiya bilan shug'ullanishga hosil qilingan hoxish-istak kelgusida ham buni amalga oshirishga undaydi. Buning natijasida inson butun bir hayoti davomida izchil ravishda jismoniy tarbiya va sport bilan shug'ullanishga harakat qilib uning jismoniy, ruhiy, aqliy faollik darajasi, ish qobiliyatini saqlab turadi.

Xulosa qilib aytganda, xotin - qizlar futbolini rivojlantirish ijtimoiy, psixologik, biologik omillar bilan bog'liq bo'ladi. O'zbekistonda Xotin - qizlar futbol jamoalarini shakllantirish va ularni tashkil etish va rivojlantirishda erishilgan yutuqlar bilan birga oldimizda o'z yechimini kutib turgan bir qator muammolar va vazifalar borligini ham e'tirof etishimiz lozim:

- ta'lim muassasalarida O'zbekiston futbol tarixi to'g'risida ko'proq ma'lumotlar berish;

- mahallalarda xotin-qizlar sporti (ayniqsa futbol)ni rivojlantirishda, ta'lim muassasalari, oila, hokimiyat organlari faoliyatini aniq harakat dasturi asosida muvofiqlashtirish;

Mahalla hududidagi sportga qiziqishi bor, iqtidorli xotin - qizlarni aniqlash va ularni istiqbolli yo'naltirish.

-futbol sport sohasidagi xotin-qiz o'qituvchilar va murabbiylar malakasini oshirish jarayoniga jahondagi etakchi olimlar va mutaxassilarni jalb etish;

- futbol sport maktablari qoshida qiz bolalar uchun futbol bo'limi ochilsa maqsadga muvofiq bo'lar edi.

-xotin - qizlar futbolining yaratilishida jamoda ma'naviy ma'rifiy ishlarni jonlantirish, sportchilarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, birinchi o'rinda moddiy manfaatni emas balki fidoyilikni ustun qo'yish.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Akramov J.A, Abidov Sh.U. Yosh futbolchilarning musobaqa faoliyatning xususiyatlari. // Fan-sportga №1 -2007 y.
2. Botirov H.A. O'zbekistonda jismoniy tarbiya tarixi. Oliy o'quv yurtlari uchun darslik. T.: 1994
3. Sultonov Sh.U. Futbol o'yininig paydo bo'lishi va rivojlanish tarixi. T.:2011